

Natura 2000- plejeplan

for lysåbne naturtyper og arter
på Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021
i Natura 2000-område nr.
187 Kystskrænterne ved Arnager
Bugt

Titel:

Natura 2000-plejeplan for lysåbne naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer.

2. planperiode 2016-2021 i Natura 2000-område nr.187 Kystskrænterne ved Arnager Bugt

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

År:

2017

Foto:

Forside: Dorte Bugge Jensen, Naturstyrelsen Bornholm
Øvrige: Tino Hjort Bjerregaard, Naturstyrelsen Bornholm

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

[xxxxx]

Må citeres med kildeangivelse.

1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N187 Kystskrænterne ved Arnager Bugt og vedrører Naturstyrelsens arealer på ca. 7 ha.

Figur 1: Oversigtskort over Natura 2000-områdets afgrænsning

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal

Denne plejeplan omfatter arealer med lysåbne naturtyper indsatser for disse. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende læsning herom henvises til driftsplanen og det tilhørende Natura 2000-plejebilag, som kan findes på Naturstyrelsens hjemmeside www.nst.dk.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er vedlagt som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil forsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

På baggrund af nærværende plejeplan udarbejdes et Natura 2000-plejebilag, der er et bilag til enhedens driftsplanlægning, hvor de specifikke plejetiltag vil være beskrevet på lokalitetsniveau, med bl.a. angivelse af naturtilstand, plejemål, plejetiltag, udløb og prioritering (tidsfølge).

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensynet til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afreporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt Natura 2000-område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura2000planer2h2014>

2. Områdebeskrivelse

Natura 2000-området ligger på Sydbornholm ved kysten øst for Arnager og dækker ca. 20 ha. Området er karakteriseret ved høje kystskrænter, der primært består af sand aflejret i kridttiden. Kystskrænterne og det tilhørende planteliv i form af kalkelskende overdrevsplanter er udsat for fri dynamik i form af nedskred af skrænterne dvs. der er områder med blottet jord og plantedække i mosaik mellem hinanden. Neden for skrænterne findes der bæltter af strandvold med flerårige planter. I den vestligste del af området, ovenfor skrænterne, findes et afgræsset overdrev med en blanding af surt og kalkrigt overdrev.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området.

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal

Naturstyrelsen forvalter ca. 7,3 ha indenfor Natura 2000-området. Længst væk fra kysten findes områder med skovbevoksning bestående af eg, skovfyr, kirsebær, røn, hassel, birk og hvidtjørn. Mod kysten er området domineret af stejle kystskrænter, hvor der flere steder lever digesvaler. På selve kystskrænterne er der kortlagt naturtyper på 2,1 ha af det statslige areal som vist i tabel a. De kalkelskende naturtyper, tørt kalksandsoverdrev og kalkoverdrev, findes i mosaik på de tørre kystskrænter, hvor de udsættes for den frie dynamik som fører til nedskred af skrænten.

Tabel a: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		Total
	naturtype	
6210	Kalkoverdrev	1,5
6120	Tør overdrev på kalkholdigt sand	0,2
1230	Kystklint/klippe	0,4
Hovedtotal		2,1

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede bekæmpelse af problemarten gyvel på arealer med naturtyperne tørt kalksandsoverdrev og kalkoverdrev. Den planlagte indsats er gennemført 100 %.

Naturstyrelsen har gennemført en evaluering i form af en statusopgørelse og overvejelser om hvilke erfaringer, der kan drages af første planperiode. Med baggrund i denne evaluering kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte indsatser er gennemført i plejeperioden for Naturstyrelsens arealer og at disse indsatser har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Tabel b: Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015.

Gennemførte indsatser (antal)	2	Gennemførte indsatser (areal)	3,4	100 %
Ikke-gennemførte indsatser (antal)	0	Ikke-gennemførte indsatser (areal)	0 ha	0 %

Generelle bemærkninger og konkrete erfaringer i forhold til 1. generations plejeplanlægning

Generelle bemærkninger

Der er bekæmpet gyvel på kalkoverdrev på skrænterne. Det vurderes at en lignende indsats i næste planperiode vil være tilstrækkeligt til at opfylde et mål om bevaring af naturtyperne.

Konkrete erfaringer

Det er vanskeligt, at arbejde på skrænterne. Indsatsen blev derfor tilrettelagt således, at gyvel blev trukket ud af skrænterne, hvorved man undgår genvækst ved rods kud. Ved efterfølgende tilsyn blev der ikke konstateret nyopspiret gyvel, hvor plejen havde været foretaget, men begyndende urtevegetation.

Indsatsen blev lagt på arealer hvor det blev vurderet at den kalkelskende vegetation vil have mulighed for at brede sig, hvis der kom mere lys til jordbunden.

I indsatsen er der taget hensyn til, at en del af arealet med naturtyper, er det eneste areal som Naturstyrelsen Bornholm forvalter, der er udpeget til genbevarelsesområde for gyvel og en række andre arter.

Gyvel er trukket ud ad skrænten med spil, herved undgår man genvækst fra rods kud.

4. Mål og plejetiltag

Figur 3: Oversigt over lysåbne naturtyper og planlagte indsatser i Natura 2000-området

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal
- Lysåbne habitatnaturtyper med planlagt indsats
- Lysåbne habitatnaturtyper uden planlagt indsats

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger. I Natura 2000 planens indsatsprogram er der angivet en række generelle men ingen områdespecifikke retningslinjer. At der ikke er nogen områdespecifikke retningslinjer for dette natura 2000 område betyder at der som udgangspunkt ikke iværksættes nye tiltag. Målsætningerne opfyldes alene ved at eksisterende plejetiltag videreføres.

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens *mål* for de ovenstående lysåbne naturtyper i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype.

Desuden præsenteres de typer af *plejetiltag*, som Naturstyrelsen vil anvende på baggrund af Naturstyrelsens erfaringer og bedste viden om naturpleje, der blandt andet omtales i det vejledende indsatskatalog for N2000-plejeplanlægning for lysåbne naturtyper, Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi (1999), Naturstyrelsens plejebog om 'Græsning og høslæt i naturplejen', Naturstyrelsens plejebogsserie for henholdsvis overdrev, ferske enge, søer, strandenge, hede, mose, små vandhuller samt Naturstyrelsens Naturportal.

På et areal kan der forekomme mere end én slags plejetiltag.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens vurdering af omfanget af de enkelte plejetiltag, der vil blive gennemført i plejeplanens periode. I Natura 2000-plejebilaget der ligger som bilag til driftsplanen fremgår Naturstyrelsens vurdering af plejebehovet for de løbende samt enkeltstående plejetiltag, herunder med en angivelse af lokaliteten, en prioritering af tidsfølgen på plejetiltagene, naturtilstanden og plejebehovet.

Plejemål og plejetiltag for lysåbne naturtyper

På de lysåbne naturtyper i dette Natura 2000-område vil der blive foretaget enkeltstående plejeindgreb ved bekæmpelse af gyvel på ca. 10 % af arealet med henblik på opretholdelse af naturtyperne kalkoverdrev og tørt overdrev på kalkholdigt sand, jf. nedenstående skema.

Da områdets naturtyper ligger på en kystskrænt er det svært at foretage pleje af arealerne. Græsning og slæt er ikke muligt. Den frie dynamik på skrænterne betyder, at der bestandigt blottes nye arealer, hvor overdrevsplanterne har mulighed for at indvandre, ligesom der tabes arealer med overdrevsvegetation når skrænten skrider ned.

Plejen foretages, der hvor det vurderes at gavne spredningen af de kalkelskende planter og under hensyntagen til at området er udlagt som genbevarelsesområde for gyvel.

Tabel c: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)					
		Naturtype	Målsætning		Total
Eksisterende habitatnatur	1230	Kystklint/klippe	Sikring af naturtypen		0,4
	6210	Kalkoverdrev	Sikring af naturtypen		1,5
			Naturtypebevarende pleje		1,5
	6120	Tør overdrev på kalkholdigt sand	Sikring af naturtypen		0,2
			Naturtypebevarende pleje		0,2

Tabel d: Planlagte løbende plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	1230	Kystklint/klippe	Andet areal uden drift	Eksisterende	0,4
	6210	Kalkoverdrev	Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	1,5
	6120	Tør overdrev på kalkholdigt sand	Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,2

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper forventes at medføre, at:

- Naturtilstanden for naturtyperne i tilstandsklasse I og II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden for naturtyper i ugunstig tilstandsklasse III-V er i fremgang.
- Det samlede areal af naturtyper er i fremgang, såfremt naturforholdene tillader det.

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N187 Kystskrænterne ved Arnager Bugt

Natura 2000-området ligger på Sydbornholm ved kysten øst for Arnager og dækker ca. 20 ha, heraf forvaltes ca. 7 ha af Naturstyrelsen. Området er karakteriseret ved høje kystskrænter, der primært består af sand aflejret i kridttiden. Kystskrænterne og det tilhørende planteliv i form af kalkelskende overdrevsplanter er udsat for fri dynamik i form af nedskred af skrænterne dvs. der er områder med blottet jord og plantedække i mosaik mellem hinanden. Neden for skrænterne findes der bælter af strandvold med flerårige planter. I den vestligste del af området, ovenfor skrænterne, findes et afgræsset overdrev med en blanding af surt og kalkrigt overdrev.

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		Total
6210	Kalkoverdrev	1,5
6120	Tør overdrev på kalkholdigt sand	0,2
1230	Kystklint/klippe	0,4
Hovedtotal		2,1

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger. I Natura 2000 planens indsatsprogram er der angivet en række generelle men ingen områdespecifikke retningslinjer. At der ikke er nogen områdespecifikke retningslinjer for dette natura 2000 område betyder at der som udgangspunkt ikke iværksættes nye tiltag. Målsætningerne opfyldes alene ved at eksisterende plejetiltag videreføres.

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i 2 tabeller:

- Lysåbne naturtyper
- Planlagte udvidelser af naturtyperne

Tabel II: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	1230	Kystklint/klippe	Sikring af naturtypen	0,4
	6210	Kalkoverdrev	Sikring af naturtypen	1,5
			Naturtypebevarende pleje	1,5
	6120	Tør overdrev på kalkholdigt sand	Sikring af naturtypen	0,2
			Naturtypebevarende pleje	0,2

Tabel III: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	1230	Kystklint/klippe	Andet areal uden drift	Eksisterende	0,4
	6210	Kalkoverdrev	Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	1,5
	6120	Tør overdrev på kalkholdigt sand	Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,2

Tabel IV: Planlagte enkeltstående plejetiltag for lysåbne naturtyper

Der er ikke planlagt enkeltstående plejetiltag for lysåbne naturtyper.

Tabel V: Planlagte udvidelser af naturtyper

Der er ikke planlagt udvidelser af naturtyper.

Tabel VI: Planlagte konverteringer af naturtyper

Der er ikke planlagt konvertering af naturtyper

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper forventes at medføre, at:

- Naturtilstanden for naturtyperne i tilstandsklasse I og II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden for naturtyper i ugunstig tilstandsklasse III-V er i fremgang.
- Det samlede areal af naturtyper er i fremgang, såfremt naturforholdene tillader det.

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Naturstyrelsen

Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl

www.nst.dk